

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 2

**Полтава
2021**

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ**

Частина 2

**Полтава
ПУЕТ
2021**

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)
3-41

Друкується відповідно до Наказу по університету № 140-Н від 25 серпня 2021 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **О. В. Манжура**, д. е. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ.

Відповідальний редактор:

А. С. Ткаченко, к. т. н., директор Навчально-наукового інституту денної освіти ПУЕТ.

Члени редакційної колегії:

Л. М. Шимановська-Діаніч, д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ;

Т. В. Онійко, д. і. н., професор, завідувач сектору документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах кафедри менеджменту ПУЕТ;

Л. С. Франко, ст. викладач, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин ПУЕТ;

М. Є. Розоза, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор, завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства ПУЕТ;

Н. М. Бобух, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ;

О. В. Ольховська, к. ф.-м. н., завідувач кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій ПУЕТ;

О. В. Яриш, к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ;

А. І. Мілька, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

Н. В. Карпенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри маркетингу ПУЕТ;

Г. О. Бірта, д. с.-г. н., професор, завідувач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи ПУЕТ;

Г. П. Хомич, д. т. н., професор, завідувач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства ПУЕТ;

Т. В. Капліна, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи ПУЕТ;

Г. П. Скляр, д. е. н., професор, завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу ПУЕТ;

І. М. Петренко, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. Навчально-науковий
3-41 інститут денної освіти : у 2 ч. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – Ч. 2. –
310 с.

ISBN 978-966-184-417-8

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Готельно-ресторанна справа; Харчові технології; Освітні педагогічні науки; Облік і оподаткування; Менеджмент; Інформаційна, бібліотечна та архівна справа; Публічне управління та адміністрування; Комп'ютерні науки; Філологія; Фінанси, банківська справа та страхування; Економіка; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; «Товарознавство та експертиза в митній справі»; Маркетинг.

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено

ISBN 978-966-184-417-8

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2021

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ ФІЛОЛОГІЯ

Освітня програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

УДК 801.8

ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

К. Т. Бутасєва, магістр спеціальності Філологія освітня програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

Н. С. Сухачова, к. філол. н., доцент – науковий керівник

Анотація. У статті розглядаються особливості художнього тексту на відміну від інших видів тексту. Художній текст описує життєві та вигадані події, що призводить до складнощів його аналізу. Автор підкреслює такі ознаки художнього тексту, як наявність мови автора та мови персонажів, присутність ліричного героя, реалізація функції впливу через прогнозування автором ступені активності читача, емоційність, образність, експресивність, естетична функція художнього тексту, національно-культурне забарвлення. Ці особливості призводять до надзвичайно активного використання експресивно-стилістичних засобів у художніх текстах.

Ключові слова: художній текст, автор, ліричний герой, образ, персонаж, тропи.

Abstract. The article considers the features of the literary text in contrast to other types of texts. The literary text describes life and fictional events, which leads to difficulties in its analysis. The author emphasizes the following peculiarities of literary texts: the presence of the author's language and the language of characters, the presence of the lyrical I, the implementation of the function of influence through the author's prediction of the reader's activity, emotionality, imagery, expressiveness, the aesthetic function of the literary text, national colouring. These features of the literary text result in an extremely active use of expressive and stylistic means.

Key words: literary text, author, lyrical I, image, character, tropes.

Постановка проблеми. Художній текст є складним об'єктом лінгвістичного дослідження, так як він розглядається у межах дискурсології, психології, психолінгвістики, соціолінгвістики, літературознавства, когнітивної та комунікативної лінгвістики. Крім цього, у художніх текстах відображаються життєві ситуації, які є моделлю спілкування. У цьому проявляється інша складність їх аналізу, так як, з одного боку, художній твір описує життєві події, а з іншого, – він є вигадкою автора. У кожному художньому тексті представлена як мова автора, так і мова персонажів, – і кожна з них може стати об'єктом лінгвістичного аналізу.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Художній текст часто є об'єктом дослідження в мовознавстві, проте аналіз особливостей художнього тексту залишається актуальним у всі часи, оскільки художній текст є найбільш емоційним та творчим типом тексту. Сучасні дослідження художнього тексту пов'язані з вивченням таких його аспектів, як інтертекстуальність (М. П. Алексєєв, Б. В. Томашевський, М. О. Кузнецова), інтерсеміотичність (Н. І. Андрейчук, Д. Река, І. С. Заярна), екфразис (Т. В. Бовсунівська, Е. А. Городницький), інтердискурсивність (Г. В. Кицак, Н. С. Олизько, В. Е. Чернявська). У рамках філологічних студій художній текст можна вивчати з різних ракурсів, кожен раз відкриваючи щось нове.

Формулювання мети. Метою цієї розвідки є встановлення особливостей художнього тексту, які відрізняють його від текстів інших видів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з І. Гальперіним, художній текст визначається як витвір мовленнєво-творчого процесу, що характеризується завершеністю, об'єктивований у вигляді письмового документа, літературно оброблений відповідно до типу цього документа, витвір, що складається із назви (заголовку) та низки особливих одиниць (надфразових едностей), об'єднаних різними типами лексичного, граматичного, логічного, стилістичного зв'язку, та має певну цілеспрямованість та прагматичну установку [2, с. 18–19].

По-перше, художній текст спрямований на розкриття чогось нового, раніше невідомого. У художньому тексті, як зазначає М. С. Чаковська, найбільш повно реалізується функція впливу; тут відбувається своєрідне зміщення, яке проявляється в тому, що зміст і вираз певної сукупності мовних одиниць використовується вже не для передачі певного змісту, а стає виразом нового змісту, «метазмісту» [4, с. 57]. Повідомлення починає функціонувати для передачі нового змісту, що виходить за межі семантичного використання мови.

Виділяють три типи інформації в текстах [2, с. 25]:

1) змістово-фактуальна інформація, що стосується подій, фактів, процесів, які здебільшого представлені вербально у предметно-логічних значеннях, що декодуються на основі досвіду адресата;

2) змістово-концептуальна інформація, яка включає індивідуально-авторське розуміння відношень між явищами, що описані засобами попереднього типу інформації; задум автора, його інтенція; сприйняття читачем зв'язків причини і наслідку, їхньої значущості в соціальному, політичному, культурному житті народу, включаючи відносини між окремими людьми;

3) змістово-підтекстова інформація, що виражає імпліцитний зміст тексту, що ґрунтується на здатності одиниць мови породжувати асоціативні й конотативні значення, а також на здатності речень у надфразових єдностях додавати певні смисли.

Змістово-фактуальна та змістово-концептуальна інформація відповідають двом вершинам мовного знаку – денотату (плану вираження) та сигніфікату (плану змісту).

По-друге, у кожному художньому тексті представлена як мова автора, так і мова персонажів. Особливість художнього тексту, в порівнянні з іншими типами тексту, на думку В. П. Беляніна, полягає в тому, що він «є особистісною інтерпретацією дійсності. Письменник описує ті фрагменти дійсності, з якими він знайомий; розвиває такі міркування, які йому близькі й зрозумілі; використовує мовні елементи і метафори, які наповнені для нього особистісним змістом» [1, с. 34].

Третьою ознакою художнього тексту є емоційність. Художній текст не тільки передає емоції свого творця, а й викликає їх у читача. Досить часто різні описи в творі використовуються для того, щоб передати настрій автора. У тексті виражається фантазія літератора, його вміння подати ту чи іншу інформацію, свої почуття та емоції. Тому художній і нехудожній тексти розрізняються за характером впливу – нехудожній впливає на думки (інтелектуальну сферу) адресата, а художній – на думки і почуття (інтелектуальну та емоційну сфери) адресата.

Варто відзначити що, емоційний вплив досягається за допомогою мовних засобів різних рівнів, тому художній текст багатий епітетами, метафорами, порівняннями. Саме на цих засобах будуються образи художнього твору. Інформація в художньому тексті може повідомлятися як експліцитно, так і імпліцитно за допомогою різних іноказань алегорій, символів, алюзій, каламбуру, персоніфікації і т. д.

По-четверте, слід відзначити таку особливість художнього тексту, як передбачувана автором ступінь активності читача, його співучасть у створенні твору. Автор інколи апелює до життєвого і читацького досвіду того, кому текст адресований, розраховує на появу в читача певних асоціацій та домислювання. Художній текст майже завжди кому-небудь адресований і несе певну інформацію. Досить часто така інформація може сприйматися спотворено. Причиною тому може бути відсутність певного життєвого досвіду у читача, наявність іншої точки зору та інші фактори.

Важливою особливістю художнього тексту є наявність ліричного героя. У художньому творі завжди присутній образ автора, який і створює внутрішню єдність тексту. Художній текст не може бути об'єктивним, позбавленим авторської позиції, авторського ставлення до героїв і подій. При цьому не можна змішувати образ автора з образом оповідача, від імені якого ведеться розповідь. Навіть у тих випадках, коли розповідь ведеться від імені одного з персонажів, за спиною у нього завжди стоїть автор, який розмовляє із читачем. І часто саме ця

прихована розмова в художньому творі виявляється важливішою за події, що описуються в тексті.

Шостою ознакою художнього тексту є те, що йому властива категорія цілісності. Його елементи тісно пов'язані між собою і утворюють єдину цілісну структуру. Крім того, він має свою ідею і головну думку. Досить часто неможливо викинути з нього навіть одну пропозицію. У кожному конкретному висловлюванні всі компоненти (прагматичний, комунікативний, емоційно-оціночний) утворюють нерозривну єдність [3].

Художні тексти відрізняються своєю структурною різноманітністю або іншими словами, композицією. У художньому творі можуть чергуватися епізоди, що відносяться до різних сюжетних ліній, можуть змішуватися або зміщуватися хронологічні або логічні плани. Прочитане раніше може переосмислюватися після отримання нової інформації. Автор може свідомо приховувати частину інформації до певного моменту, створюючи деяку двозначність. Все це служить створенню у читача потрібного настрою, враження, допомагає підготувати його до сприйняття подальших подій.

Наступна ознака художнього тексту полягає в тому, що він зазвичай характеризується високим рівнем національно-культурного забарвлення. Незалежно від того, прагне автор до цього чи ні, художній текст завжди відображає особливості того народу, представником якого є автор і мовою якого він пише, і того часу, в якому він живе. Крім того, письменник може свідомо вводити в свій текст національно-культурні реалії, які асоціюються з певним історичним періодом у житті народу.

Відмінною рисою художнього тексту є надзвичайно активне використання тропів і фігур мови. Цю властивість текстів художнього функціонального стилю було помічено ще в давнину. Ми й зараз використовуємо термінологію естетиків античності для позначення деяких художніх прийомів.

Онтологічною властивістю художнього тексту є оціночність, а оціночне поле репрезентує оціночну діяльність людини засобами художньої словесності

Серед інших ознак тексту слід виділити ретроспекцію, проспекцію, членування і континуум, емоційність та експресивність. Поняття «експресія» розглядається як незвичайність мови, виразність, яскравість. Експресивність є засобом вираження особистості автора в мові та створення художніх образів, які є основою художнього тексту.

І нарешті, слід зазначити, що художній текст має естетичний вплив на читача. Цей вплив відбувається завдяки використанню мовних засобів різних рівнів (граматична семантика, фоносемантика, ритмічна організація тексту та ін.). У художньому мовленні відбувається реалізація специфічної естетичної функції мови, метою якої є втілення художньої моделі в тексті. Ця функція переплітається з іншими – прагматичною, комунікативною, емотивною – та посилює їх.

Висновки. Отже, художній текст є складним об'єктом лінгвістичного дослідження, який може вивчатися з різних аспектів, у результаті чого щоразу відкриваються його нові особливості. Основними ознаками художнього тексту є його завершеність, цілісність, оціночність, прагматична установка, ретроспекція, проспекція, членимість і континуум, емоційність та експресивність, передбачуваність, присутність ліричного героя, національне-культурне забарвлення та спрямованість на розкриття чогось нового та невідомого раніше. Ці особливості призводять до надзвичайно активного використання експресивно-стилістичних засобів у художніх текстах.

Список використаних джерел

1. Белянин В. П. Психолінгвістические аспекты художественного текста / Белянин В. П. – Москва : МГУ, 1988. – 120 с.
2. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / Гальперин И. Р. – 5-е изд., стереотипное. – Москва : КомКнига, 2007. – 144 с.
3. Тураева З. Я. Лингвистика текста : лекции / Тураева З. Я. – Санкт-Петербург : Образование, 2013. – 38 с.
4. Чаковская М. С. Текст как сообщение и взаимодействие / Чаковская М. С. – Москва : Высшая школа, 2006. – 273 с.